

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta, Katedra psychologie
Celetná 20, Praha 1

Posudek vedoucí na diplomovou práci

Název práce: **Behaviorální charakteristiky dětí jako rizikový faktor školní neúspěšnosti v mladším školním věku**

Autorka: **Bc. Daniela Zierisová**

Vedoucí práce: Mgr. Lea Takács, Ph.D., Katedra psychologie FF UK

Tématem diplomové práce Daniely Zierisové je souvislost mezi behaviorálními charakteristikami dětí v předškolním věku a jejich pozdější školní úspěšností (pojaté v širším smyslu včetně adaptace dítěte na školu). Jedná se o relevantní téma s potenciálně významnými konsekvencemi pro praxi; výsledky předkládané práce ukazují, že behaviorální charakteristiky dětí předškolního věku predikují jejich budoucí školní úspěšnost, což lze využít pro včasnou identifikaci dětí s vyšším rizikem problémů po nástupu do školy, kterým je třeba poskytnout odpovídající psychologicko-pedagogickou podporu. Předchozí studie o souvislosti behaviorálních projevů a školní úspěšnosti zpravidla sledovaly behaviorální charakteristiky až po zahájení školní docházky, a zaměřovaly se navíc na školní výkon v užším smyslu, tj. ve smyslu školních známek; tato diplomová práce tak rozšiřuje dosavadní poznání. Silnou stránkou předkládané diplomové práce je dále využití longitudinálních dat, na jejichž sběru se autorka podílela jako členka výzkumného týmu v rámci projektu „Vývoj nástrojů pro predikci školní úspěšnosti v předškolním věku: Index kumulativního rizika a Screening afektivních a kognitivních funkcí formou interaktivních počítačových her (TL02000561)“ podpořeného ze strany TA ČR.

Teoretická část práce je vhodně členěna a tvoří koherentní celek. Autorka zde ve třech kapitolách připravuje půdu pro část empirickou; věnuje se definici pojmu školní úspěšnost, popisuje behaviorální charakteristiky dětí v předškolním období a v závěrečné kapitole shrnuje dosavadní poznatky o souvislosti těchto dvou proměnných. Značný prostor věnuje ve 2. a 3. kapitole otázce temperamentu, který v tomto kontextu hraje klíčovou roli – behaviorální charakteristiky zachycené v Indexu kumulativního rizika (IKR) školní neúspěšnosti (který byl využit pro sběr dat) lze chápat jako temperamentové charakteristiky. Z teoretické části práce je zřejmé, že se autorka dobře orientuje v odborné literatuře na dané téma, vychází z klasických i aktuálních studií a je schopna přehledně shrnout výsledky v rámci rozsáhlé oblasti stávajícího výzkumu. Vytknout lze to, že některé pasáže působí jako mechanické shrnutí výsledků studií, jemuž chybí jednotící linka a kritické zhodnocení ze strany autorky. Celkově je však teoretická část čtivá a dobře zpracovaná.

Empirická část navazuje na část teoretickou a vychází z ní při formulaci výzkumných hypotéz. Jak bylo uvedeno výše, silnou stránkou práce je využití dat z prospektivní longitudinální studie, v jejímž rámci byla sbírána data od rodičů v předškolním období a následně během docházky jejich dítěte do 1. třídy základní školy. Na sběru těchto dat se autorka práce významně podílela. Využití longitudinálních dat jí umožnilo sledovat souvislost mezi behaviorálními charakteristikami dítěte předškolního věku a jeho pozdější školní úspěšností, kterou navíc pojala v širším smyslu než předchozí studie, a mohla tak zároveň sledovat, jaké konkrétní aspekty školní úspěšnosti jsou chováním dítěte v předškolním věku predikovány.

Cíle výzkumu a hypotézy jsou jasně formulovány, metodika studie je důkladně popsána, včetně postupu při sběru dat, charakteristik výzkumného souboru a statistických modelů. Detailně je zpracována část, v níž autorka popisuje proměnné, které vstoupily do studie (včetně kovariátů), a způsob jejich měření. Kromě hlavních analýz jsou prezentovány deskriptivní statistiky použitých metod a preliminární analýzy (korelace mezi subškálami daných metod). Výsledky jsou přehledně představeny v tabulkách a komentovány v kontextu stanovených hypotéz. Je třeba dále ocenit výběr vhodných kovariátů a provedení korekce pro mnohočetné testování. V diskusi autorka zasazuje výsledky své studie do kontextu předchozích výzkumů a komentuje adekvátně limity své studie.

Autorce lze vytknout stylistické nedostatky, kolokviální výrazy, chyby v interpunkci, překlapy a pravopisné chyby, neobjevují se však v práci často. Pokud jde o formální stránku práce, na některých místech oddělují kapitoly zbytečně dlouhé mezery a rušivě působí i příliš velké okraje na levé straně. Zatímco v teoretické části práce jsou odstavce konzistentně oddělovány prázdným řádkem, v empirické části není úprava jednotná.

Podněty a otázky k obhajobě:

Jaké další faktory – kromě behaviorálních charakteristik – mohou souviset se školní úspěšností v mladším školním věku?

Proč může skutečnost, že dotazník o chování předškolního dítěte a následný dotazník o školní úspěšnosti vyplňovala táž osoba (matka dítěte), zkreslit výsledky?

Jaká podpůrná opatření by pomohla pomoci dětem, u nichž je v předškolním věku zjištěno riziko pozdější školní neúspěšnosti (ať už s ohledem na školní výkon jako takový či s ohledem na jejich adaptaci na školu)?

Práce je celkově zpracována na vysoké úrovni a přináší důležité poznatky obohacující dosavadní výzkum. S ohledem na výše uvedené hodnotím předkládanou diplomovou práci **výborně a doporučuji ji k obhajobě.**

V Praze 20. 5. 2024

Mgr. Lea Takács, Ph.D.